

Ο κάλλιστος οίνος

Κανένas μέχρι σήμερα δεν αντιτάχθηκε στα λόγια του ψαλμωδού: «οίνος ευφραίνει καρδία ανθρώπου» ούτε και ελέχθη μέχρι σήμερα οτιδήποτε εναντίον στο συλλογισμό του οινοπότη ότι «ο καλός οίνος κάνει καλό αίμα, το καλόν αίμα καλή διάθεση, η καλή διάθεση καλές ιδέες, οι καλές ιδέες καλά έργα, τα οποία μας κάνουν άξιους του ουρανού, και επομένως ο οίνος μάς παίρνει στον ουρανό». Αφού λοιπόν σ' αυτό όλοι συμφωνούμε, και αφού έχουμε εξασφαλίσει τη βασιλεία των ουρανών, μπαίνει το ερώτημα, ποιος οίνος δίνει τις περισσότερες απολαύσεις. Ποιο κρασί μας οδηγεί ευκολότερα, ασφαλέστερα και ηδονικότερα στους κόλπους του Αβραάμ;

Του
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ*

Η απάντηση δεν είναι εύκολη, διότι, όπως είναι γνωστό, υπάρχουν πολλά είδη οίνων, έτσι θα παραμείνουμε στο χώρο της δυτικής Ευρώπης για να αναλύσουμε το θέμα μας καθόσον και η ιστορία μας προέρχεται από αυτό το χώρο. Κατά τους χρόνους του Πλαύτου, λοιπόν, ήταν γνωστό στη Ρώμη πολλά είδη γλυκού οίνου, ο μεγάλος Κάτων γνώριζε ήδη οκτώ διαφορετικά ιταλικά κρασιά. Κρίμα μόνον που δεν μας είπε, ποιο από αυτά εθεωρείτο το καλύτερο απ' όλα. Ο Πλίνιος εξυμνεί τον Μαμερτινόν οίνο, ο δε γέρον Οράτιος τον οίνο Φαλέρνου. Ο Ορτένσιος, ο αντίπαλος του Κικέρωνα, αγαπούσε και τα δυο αυτά κρασιά, αλλά περισσότερο απ' όλα του άρεσε ο κυπριακός οίνος. Ο μεγάλος αυτός ρήτορας άφησε στους κληρονόμους του «βιβλιοθήκη» από δέκα χιλιάδες πιθάκια, με τα οποία βέβαια τους χαροποίησε περισσότερο από ό,τι χαροποίησε τους δικούς του κληρονόμους ο κατίγορος του Κατιλίνας, που τους άφησε μόνο τα μακρά ρητορικά του έργα.

Επομένως υπάρχουν πολλά είδη οίνων, αλλά ποιο απ' αυτά είναι το καλύτερο; Ήδη το 1652 η ιατρική Σχολή στο Παρίσι είχε προκηρύξει βραβείο για όποιον έδινε τη σωστή απάντηση στο ερώτημα: «ποιος οίνος είναι προτιμότερος, ο Βουργουνδίας ή ο Καμπανίτης;». Λέγεται ότι τότε είχαν σταλεί πάνω από χίλιες πραγματείες, από τις οποίες τα δύο τρίτα θεωρούσαν καλύτερον τον Καμπανίτη οίνο. Πενήντα χρόνια μετά, όμως, κάποιος κύριος J. B. de Salins ανέλαβε την υπεράσπιση του οίνου Βουργουνδίας και απέδειξε με το συγγραμμά του «Defense du vin de Bourgogne contre le vin de Champagne, Luxembourg, 1704», ότι ο καμπανίτης είναι πολύ πιο βλαβερός στην υγεία από ό,τι ο Βουργουνδίας. Το 1711 το σπουδαίο αυτό ζήτημα έδωσε στη Γαλλία την αφορμή για μια φιλολογική διαμάχη μεταξύ δύο από τους διασημότερους καθηγητές του Πανεπιστημίου των Παρισίων. Ο ένας απ' αυτούς, ο Αγάθων (Benigne) Grenap (γεννημένος το 1681 στη Noyers της Βουργουνδίας) από αγάπη προς την πατρίδα του είχε ευμνήσει σε μια λατινική ωδή τις αρετές του οίνου Βουργουνδίας. Ο δεύτερος, ο Κάρολος Coffin (γεννημένος το 1676 στο Buczacz κοντά στο Ράιμς) αναδείχθηκε υπερασπιστής του αφρώδους Καμπανίτη και σε μια επίσης λατινική ωδή περιέγραφε με μεγάλο ενθουσιασμό και τέχνη τα πλεονεκτήματα αυτού του οίνου, ώστε το ποίημά του Grenap βρέθηκε σε δυσμενή θέση. Ενεκα μάλιστα της ποιητικής αυτής πάλης σχηματίστηκαν μεταξύ των οινοποτών της πρωτεύουσας δύο κόμματα, αυτό του Grenap που υποστήριζε τον οίνο Βουργουνδίας και το άλλο του Coffin που υποστήριζε τον Καμπανίτη. Μεταξύ αυτών των δυο κομμάτων αναπτύχθηκε τότε μεγάλη έχθρα, όσον παλιά στο Βυζάντιο μεταξύ των

Πράσινων και των Βένετων, ή στην Ιταλία μεταξύ των Μαύρων και των Λευκών.

Όταν ο καθηγητής Grenap είδε ότι το κόμμα του ήταν μικρότερο και ότι αργά ή γρήγορα θα υπέκυπτε, αποφάσισε να χρησιμοποιήσει δόλο για την υπεράσπιση των συμφερόντων του και προσέγγισε τον τότε διασημότερο γιατρό και καθηγητή Γουί-Κρυσκέντιον Φαγκών παρακινώντας τον να κηρύξει πόλεμο εναντίον του Καμπανίτη. Ο Φαγκών, που είχε πάραση μεταξύ των Παριζιάνων που αγαπούσαν και φρόντιζαν την υγεία τους, διακήρυξε ότι ο Καμπανίτης εμπεριέχει στοιχεία που είναι επιβλαβή στον οργανισμό του ανθρώπου, ότι το ανθρακικό οξύ που περιέχει παράγει το στομαχικό οξύ και γεννά σπασμωδικούς κνησμούς του δέρματος, γνωστούς στην ιατρική με το όνομα «κνήφ». Δέκα φορές πιο υγιεινός, είπε, είναι ο τονωτικός οίνος Βουργουνδίας γιατί δίνει στο σώμα ευχάριστη θερμότητα και ευτονία, η οποία σε περίπτωση αρρώστιας εξασκεί ιαματική επιρροή, δηλαδή γιτρεύει.

Μετά από αυτή την εξήγηση ο Καμπανίτης έχασε μεγάλο μέρος των οπαδών του, οι οποίοι λιποτάκτησαν στο εχθρικό στρατόπεδο και τάχθηκαν υπό τη σημαία του οίνου Βουργουνδίας.

Ο πάτερ-Grenap μπορεί μεν να θριάμβευσε δημοσίως, όταν όμως ήταν μόνος εύρισκε δίκαιο στον εχθρό του και έπνε τον καμπανίτη με πολύ περισσότερη ευχαρίστηση παρά τον οίνο Βουργουνδίας. Φυσικά αυτό δεν έπρεπε να το γνωρίζει κανένας, διότι διαφορετικά θα τον λιθοβολούσαν οι ίδιοι οι οπαδοί του. Ο Grenap, με τη βοήθεια του πιστότατου και πολύ εκνευμένου υπηρέτη του, αγόραζε με μεγάλη εχεμύθεια τον Καμπανίτη, ο οποίος μετά την εξήγηση του Φαγκών είχε υποτιμηθεί πολύ, τον οποίον μετέφερε μέσα στη νύκτα στο σπίτι του. Οποιοσδήποτε άλλος εκτός από αυτόν θα αποθίκεται με μπουκάλια στο υπόγειό του, ο Grenap όμως δεν θεωρούσε ότι εκεί ήταν τόσο ασφαλισμένα όσο στο ίδιο το δωμάτιό του, όπου τα έκρυβε μέσα σε ειδικά κατασκευασμένες θήκες-βιβλία, στη ράχη των οποίων τύπωσε με χρυσά γράμματα ονόματα διάσημων Λατίνων κλασικών συγγραφέων. Ετσι λημπόκοποισαν στη βιβλιοθήκη του πολλοί δεμένοι τόμοι, όπου ο κάθε αμύπητος πίστευε ότι έβλεπε τις Ωδές του Οράτιου, τα Ερωτικά του Κατούλλου, τις Μεταμορφώσεις του Οβιδίου, τα Ειδύλλια του Θεόκριτου, τις Κωμωδίες του Τερεντίου και Πλαύτου, τα Επιγράμματα του Μαρτιάλιου και Περούσιου και τις Στίχες του Ιουβενάλη, ενώ δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μπουκάλια με Καμπανίτη. Για να κερδίσει περισσότερο χώρο για νέες αγορές μετέφερε μέρος των... άκρηστων αληθινών βιβλίων στο υπόγειό του.

Στο μεταξύ, ο Coffin βλέποντας ότι μέρα με τη μέρα έχανε τους οπαδούς του σκέφτηκε να μεταχειριστεί κι αυτός τέχνασμα για να ανυψώσει πάλι τον Καμπανίτη στην προηγούμενη περιώπιή του. Ενα πρωί, λοιπόν, έστειλε πενήντα μπουκάλια από τον καλύτερο Καμπανίτη προς τον κύριο Φοντενέλλου, που ήταν μέλος της Ακαδημίας και ένας από τους σημαντικότερους συντάκτες του «Journal des Savants», παρακαλώντας τον ν' αναλάβει την υπεράσπιση του Καμπανίτη, έτσι που με τη δύναμη της γραφής του και με την επιρροή της ευγλωττίας του ν' αποδείξει, ότι η γνώμη του Φοντενέλλου βρίσκει τόσο μικρή απήχηση στη Γαλλία όπως βρίσκει η ύποπτη γνωμάτευση ενός απλού γιατρού, ο οποίος αγνοεί τις αρετές του Καμπανίτη,

όπως ο τυφλός αγνοεί τα κάλλη ενός πίνακα του Ραφαήλ.

«Εμπιστεύομαι σε σας», έλεγε στο τέλος η επιστολή, «την τύχη του συμπατριώτη μου οίνου που δικαιολογημένα αφρίζει από οργή και τρέφω τη γλυκιά ελπίδα ότι η καρδιά σας, που ενθουσιάζεται για κάθε τι ωραίο, θα καταβάλει τον Φαγκών και θα οδηγήσει τον ατυχά και παραγνωρισμένο Καμπανίτη πάλιν στη νίκη και με τη μαγεία της ποίησής σας θα τον καταστήσει αθάνατο».

Και πράγματι το νέκταρ αυτό επηρέασε σημαντικά τον περίφημο συγγραφέα των «Dialogues des morts» και των «Lettres du Chevalier d'Her», ο οποίος άνοιξε ένα μπουκάλι, ήπιε ένα ποτήρι στην υγεία του ευγενέστατου δωρητή και από εκείνη τη στιγμή έγινε ο πιο θερμός λάτρης και ο πιο πρόθυμος προσηλωτής του καμπανίτη που τόσο κατηγορήθηκε από τον Φαγκών.

«Θα δούμε, είπε ο Ακαδημαϊκός, «ποιος από μας τους δυο θα γίνει περισσότερο πιστευτός, ο γιατρός Φαγκών ή ο δημοσιογράφος Φοντενέλλος».

Ετσι στην επόμενη έκδοση του «Journal des Savants» δημοσιεύθηκε εκτενέστατο άρθρο, στο οποίο με μεγάλη πολυμέτεια και βαθιά γνώση των πραγμάτων γινόταν αναφορά στην υφιστάμενη διένεξη μεταξύ Grenap και Coffin σχετικά με τα προτερήματα των δυο κρασιών και στο τέλος τονίζονταν με έμφαση, ότι μετά από όλες εκείνες τις αποδείξεις δεν υπάρχει μια καμιά αμφιβολία, ότι «ένα ποτήρι Καμπανίτη είναι πολύ πιο ωφέλιμο για την υγεία του ανθρώπου παρά μια ολόκληρη φιάλη Βουργουνδίας. Ο μόνος οίνος, που δίνει εις το βασανισμένο πνεύμα μας την ευλογημένη ευθυμία, είναι το αφρώδες άνηθος του Καμπανίτη. Αυτός είναι ο δον Ζουάν των οίνων, που κατακτά τις καρδιές όλων των γυναικών, είναι το φυλακτό που μας δίνει τα χρυσά κλειδιά της ρόδινης πύλης του έρωτα, τα μαγικά φτερά, που μας πετάνε από την κοιλάδα αυτή του Κλαυθμώνος στα Ηλύσια πεδία. Ζήτω ο Coffin και ο Καμπανίτης!»

Η αποθέωση αυτή που έγινε με πολλή θέρμη, ήταν η αψευδής έκφραση των ιδεών και τάσεων, ενός ανθρώπου, ο οποίος ογδοντάρες γέροντας πια, όταν γλυκοκοίταζε κάποτε μια νεανίδα και η οποία αντέδρασε λέγοντας «αφήστε με διαφορετικά θα φωνάξω», αυτός της απάντησε: «φωνα-

ξετε! αυτό θα περιποιήσει τιμή και στους δυο μας!». Η αποθέωση λοιπόν αυτή βρήκε τόσο ευμενή ανταπόκριση σε όλο το Παρίσι, ώστε και αυτοί οι θερμότεροι φίλοι του Grenap απαρνήθηκαν τον Βουργουνδίας και παρ' όλες τις επανειλημμένες υπομνήσεις του Φαγκών επανήλθαν στις τάξεις των πιστών του Καμπανίτη. «Ο Καμπανίτης», επαναλήμβαναν όλοι οι κτηφίνες των Παρισίων, «είναι ο δον Ζουάν των οίνων».

Και μόνη αυτή η παρομοίωση ήταν αρκετή ν' αναδείξει αυτό το κρασί νικητή για πάντα, κι από τότε ο Βουργουνδίας έχασε τον θάρρος του και ουδέποτε πια ήρθε σε αντιπαράθεση με τον «δον Ζουάν των οίνων». Η δε πόλη Rheims που δεν έχασε τις υπηρεσίες του Coffin υπέρ της πρόδο του Καμπανίτη, ψήφισε όπως στέλλονται κάθε χρόνο στο Παρίσι προς τον έξοχο υπερασπιστή με έξοδα της δημαρχίας είκοσι έξι μπουκάλια από τον καλύτερο Καμπανίτη. Ο Coffin κατέστησε τον Φοντενέλλου αποδέκτη του υπέρους αυτού δώρου από την πόλη Rheims μέχρι το έτος 1749, οπότε την 20 Ιουνίου πέθανε φθάνοντας το 63^ο έτος της ηλικίας του. Ο δε Grenap, που φαινομενικά ήταν ο απονοδωτάτος εχθρός του Coffin μετά από υπέρμετρη ποσόν οίνου Βουργουνδίας επεχείρησε το ταξίδι στον άλλο κόσμο σε ηλικία 32 ετών. Ο Φοντενέλλος, όμως, που έπνε καθημερινά ένα ποτήρι Καμπανίτη, με αυτή τη δίαιτα έφθασε οχεδόν το εκατοστό έτος της ηλικίας του. Γεννημένος την 11 Φεβρουαρίου 1657 στη Ρουέν, πέθανε την 9 Ιανουαρίου 1757 στο Παρίσι ύστερα από ένα χαρούμενο συμπόσιο, κατά το οποίο είχε αδειάσει σε ανάμνηση του φίλου του Coffin το τελευταίο ποτήρι Καμπανίτη.

Η διαμάχη αυτή είχε διαδοθεί και στη Γερμανία. Ο μέγας Φρειδερίκος υπέβαλε στην Ακαδημία του το ακόλουθο ζήτημα: «Γιατί το ποτήρι που είναι γεμάτο με Καμπανίτη εκπέμπει ήχο καθαρότερο από το ποτήρι με οίνο Βουργουνδίας;». Εκ μέρους της Ακαδημίας απάντησε ο σοφός Sulzer: «Οι μικροί μισοί δεν επέτρεψαν δυστυχώς στα μέλη της Ακαδημίας να κάνουν τόσο πολυδάπανα πειράματα».

* Οινολόγος και συγγραφέας τεχνικών και ιστορικών βιβλίων. Τα βιβλία του διατίθενται σε όλα τα βιβλιοπωλεία